

SA VETROM

Deo sedmi

Kao žuta, žitka masa, mutan, vukao se i valjao uzburkani Dunav, gibao se u širokom koritu niskih obala... U bezbroj sitnih komada lomila se u talasima senka mosta, a suludi vetar je penom srebrio vrhove talasa koji su se uvijali kao mnoge bele grive posustalih konja. Sa zapada se nadnosio crni oblak, preteći da se onako masivan sruči i poklopi svu zemlju.

Tamo, pred mostom, oko druma se malaksalo uvijala visoka trava, mršena vetrom. Onamo, za mostom, ćutao je Beograd — siv, u tamnomagličastom betonu, zaogrnut senkom rata.

Negde na sredini mosta se mala grupa devojaka očajnički opire vetru koji zateže lake haljine i ističe mršava tela. Na mahove kao da će mu poći za rukom da iskida tu oskudnu odeću na kojoj je najupadljivija žuta traka sa zvezdom i kratkim JUDEN.

Razbešnjen, drsko slobodan, čas je duvao čas kovitlao... i mamio neverovatne misli, želje... Jedna mu se podade... Kao da sa njim skoči na hladnu ogradu, kao da sa njim zajedno zastade samo trenutak da pogledom uokviri ovaj svet, siv u mutnom danu, i kao da se sa njim zajedno sunovrati...

Voda se otvori pljusnu i zapenuša. Talasi se prevališe. Jedan je možda belom grivom pomilovao kratko ošišanu crnu kosu... Jedan krug je možda hteo da se razide na vodi... ali sve se prelomi u bezbroj komada pod senkom mosta...

Sa novim naletom vetra združi se nekoliko krikova i dugi, grcavi rafal šmajsera koji je nasumce nišanio u vodu. I dreka vojnika koji je pucao. Voda proguta sve — i krike i metke, i dreku... Možda je neka griva pocrvenela od krvi, ali ko bi to mogao videti...

Most, vetar, nekoliko suznih pogleda u mutnu vodu, oštar bol u svesti, i žar na jednoj hladnoj desnici koju je Margita trenutak pre toga grozničavo stezala... Početak jednog proleća koje nije obećavalo život i radost.

Deo treći

Sa zapada se nadnosio crni oblak, preteći da se onako masivan sruči i poklopi svu zemlju. Devet spratova dole čutao je Beograd kojim su, kao žilama kakvog betonskog organizma, tekli nemački automobili, kamioni, poneki tramvaj zabranjen za Jevreje i Cigane...

Kao sulud, vetar je kidao njenu haljinu dok je vlažnom kožom brisala okna. Razbešnjem, drsko slobodan, mamio je skrivene želje. Donosio je jesen koja je obećavala nove nade...

Iza nje, u sobi, debeli lajtnant je u dubokoj fotelji pušio svoju lulu i smeškao se vetru kad bi podigao njenu haljinu... Namerno je otvorio vrata i načinio promaju, da uživa u toj bezobraznoj igri.

Dole, na ulici, vetar je upio glasove, buku, i pretvarao celu tu pokretnu sliku u nemi film... U trenutku kao da je ta jesen, sa lajtnantom i njegovom lulom, bila smrt. U glavi se zamutilo...

Smrt! Pogledala je dole. Devet spratova. Ruke su malaksavale. Treba živeti. Nekad je smrt životnija od života. Zar je ovo život? Učini joj se da se neće moći održati. U glavi je već počeo da bruji crni hor. Ruka se uzalud grčila, prsti boleli od stezanja...

Deo četvrti

Dva žuta, vlažna oka zaklanjala su joj vidik. Po licu je palio vreli dah zasopljen ružnim mirisom lule. Parket je žuljao leđa, a u potiljku je bolelo od pada. Vučji pogled je zjapio nekim metalnim sjajem. Pokušala je da mu upre rukom u grudi i zbaci taj zadihani teret. A tada joj ruka klonu i pade negde u visini glave, dlanom nagore. Čutke, bez jauka. Stisla je zube i u magnovenju osetila kako užasno mrzi taj život koji će doći posle lajtnanta. U svesti se nešto kidalo. Kratkim pogledom je zahvatila u prozoru okrajak sivog oblaka. Zatim sva klonu i utonu u mrak...

Deo prvi

Bila je to poslednja godina u gimnaziji. Život je bio pun navivnih avantura, đačkih ljubavi i pesme. Nada u sreću, vera u lep život, zamenili su knjige i doskorašnje dečje igračke. Margita je bila mala žena i volela da posmatra haljine na lepim ženama.

U dućanu za tezgom, stajao je ozbiljni otac i pravio poslove. Uvek je govorio o novcu, ali ga je retko donosio kući. Negde ga je verovatno ostavljao, mislila je Margita, i slušala o još većim poslovima. Uz oca je rastao Adam.

Majka i mala Irena su po ceo dan galamile po kući. Irena je imala veoma dugu crnu kosu, a majka se ponašala sa njom kao da

joj nije kći nego živa igračka. Tepala je i mucala sa njom zajedno, stalno u strahu da će odrasti, a Irena je nekakvim važnim glasom pričala kojekakve besmislice.

Margita ih je volela nekom drhtavom ljubavlju, punom straha da neće uvek tako biti. Kao što se vole bleđa jutarnja svitanja koja se nikad ne ponavljaju ista. Puzila je sa Irenom kao da je mala i izlazila sa majkom u šetnju kao da joj je drugarica.

Uveče, dugo bi češljala kosu, slagala je u uvojke, popravljala obrve... Na ulici, sa drugaricama bila je glasna kao da je sama. Rasipala je pogled, onaj malo tromi široki pogled, kao da traži one koji joj se dive, posmatraju je. Pomalo je htela da drugi znaju da ona zna da je lepa, da malo prkosi time. A kući se vraćala raspačena pogleda, ali ćutljiva...

Deo peti

Okrenula je glavu na tresak vrata. Da li je to bio on ili vetar? Svejedno je. Bila je sama. Požele da što pre ustane. I za trenutak joj se učini kao da je to ustao neko drugi, a ona, prava Margita ostala na podu. Ovde, u ovoj sobi, ili tamo, s one strane prozora, devet spratova dole... Svejedno gde. Kao nekad u nedoumici pođe da provuče ruku kroz kosu. Ali je trže već posle dodira. Nije tamo bilo nikakvih uvojaka. Kratki čuperci zamršene muške frizure...

Svetli nameštaj je podsećao na onaj nekadašnji u kući. Sto sa cvećem u vazi... Puna pepeljara, sa mnogo ispaljenih šibica.

Napolju je duvao vetar, a prozor je zvao u smrt. Ne, ne može to, dve smrti u jedan dan. Jedna je već tu...

U logor se vratila tiha, ćutljiva, sumorna kao taj oblačni dan. Drugarice su se zgledale ali je nisu ništa pitale. Možda su se dosećale. One su bile takve svaki dan.

Deo drugi

Život je tekao između zlokobnih žica u logoru, ili u prisustvu šmajsera nabijenih mecima bržim od svakog bega. Održavala ga je oskudna hrana i grejala strasna nada da će u novoj slobodi nahvatiti tri puta više sunca.

Kako bi drukčije zaboravila izgorelu radnju, kako opljačkanu kuću, kako podbulo lice oca sa polomljenim rebrima koja su štrčala iz razbijenih grudi?

Kako bi drukčije mogla da zaboravi rastanak sa Adamom i majkom, sa Irenom, koje su odvukli u ko zna koji drugi logor, kako bi sve to mogla bez te skoro luckaste vere da će nadživeti zlo.

Idući ulicama porušenoga grada, osećala je kako u njoj bruji ljubav za taj grad, njegove ljude, drvorede, prolaznike koji se ne usuđuju

da joj gledaju u oči. U mašti je dograđivala porušene zgrade, a na mesto uništenih dizala je nove, mnogo veće i lepše. Negde u dno sebe slagala je svoje nade, želje, kao devojačko ruho, i čuvala ih za venčanje sa životom. Samo nešto od tog budnog sna ostajalo je u krajevima njenoga oka, pa je ono izgledalo sneno i malo zaneseno.

Umela je dugo da priča o tome svojim drugaricama. Umela je najviše da prkosi Nemcima. Umela je da se našali onda kad je bilo najteže. I zato su je drugarice volele. Što je bila lepa i drska.

Kad je oslabila, oči su joj došle još krupnije nad istaknutim jagodicama. Neki ponosno pačenički ton ulio se u celu njenu pojavu. Pod iznošenom haljinom grudi su joj došle izrazitije. I prljava je bila lepa, i onda kad dobije šamar pa joj bes jurne u jagodice i zacrveni ih, a u oku zasija suza uvrede i besa.

O slobodi je pričala kao o nečem što je jednostavno moralo doći. Ona nikako nije znala otkuda će doći ta sloboda, ni ko će je doneti. Samo je znala da mora doći, da će biti još lepša, veća, da će je biti za sve njih, takve kao što je cveće, buketi cveća, kao vatromet šarenih raketa...

Deo šesti

One nisu verovala. Želele su, žarko kao i ona, ali nisu verovala. I kad je Margita pognula glavu, sve devojke su znale da je to kraj maštovitih priča i radovanja.

Svakog četvrtka ponavljao se deveti sprat i podsmešljivi pogled žutog lajtnanta.

Kad je bila sigurna da je njen strah postao istina, u oku joj bljesnu bolna mržnja. Uzeli su me, govorila je sebi, i ja nemam ništa sa tim, i ja ne mogu roditi to dete, pravdala se pred samom sobom. Ono možda nije krivo, i još se ne zna je li muško ili žensko, ali ono nije moje i ja ne želim da ga rodim. Ja ga mrzim.

Deo osmi

Kao žuta, žitka masa, mutan, vukao se i valjao uzburkani Dunav, gibao se u širokom koritu niskih obala...

Margita je stiskala ruku devojke do sebe i pitala — je li danas sreda? Sreda, kazala je drugarica. Sutra četvrtak, kazala je Margita kao za sebe. Četvrtak, ponovila je drugarica. Najgori dan, kazala je Margita. Svaki dan je najgori, kazala je devojka..

Šest meseci, već je šest meseci od onoga četvrtka, jaukula je u sebi. Možda su Irenu negde ubili... Ubiću to njihovo dete. Ko zna gde su majka i Adam.

Vetar je hladio lice. I voda je hladna, sigurno je vrlo hladna. Samo da nije tako prljava. Još tri meseca, pa... Ne, to se ne sme dogoditi... Voda je bila žuta, prljavo žuta. Podigla je oči i videla u oblaku žute oči lajtnantove. Ne, to se ne sme...

S vetrom, s vetrom na most, s vetrom... Još samo jedan pogled zgaslih zenica, i sunovrat. Voda, most, voljeni grad, drugarice, logor, sloboda...

Talasi je trgoše na dno. Vetar raznese krikove, pucnje šmajsera, dreku vojnika... Na jednoj zbunjenoj ruci se hladila toplina Margitinog dlana.

Možda je griva nekog talasa bila crvena, ali ko bi to mogao videti.